
Raadscommissie Bestuur en Middelen

Portefeuillehouder:

Van team: Directie

Adviseur: Fred Ruiten

E-mail: f.ruiten@denhelder.nl

Classificatie: **Openbaar**

Kenmerk: **2020-063147**

Begrotingswijziging: **Nee**

Onderwerp: Voorstel over herfinanciering en uitbreiding leningenpakket gemeente Den Helder

Publiekssamenvatting:

De gemeente heeft de afgelopen jaren veel leningen (gedeeltelijk) afgelost, zonder nieuwe financiering aan te trekken wegens een relatief laag investeringsniveau. Op dit moment loopt er wel een aantal investeringen en de komende tijd gaan we meer investeringen doen. Niet alleen bij onszelf maar ook bij Port of Den Helder. Daarnaast zij we bezig met de herfinanciering van Willemsoord BV. Dit betekent dat het noodzakelijk is om nieuwe financieringsmiddelen aan te trekken. Daarnaast speelt dat we nog lopende relatief dure leningen vervroegd willen aflossen en de lage rente voor langere tijd vastleggen. Daarvoor moeten we een bedrag aan boeterente betalen dat we ook meefinancieren. Bij elkaar betekent dat een structureel lagere financieringslast. In de begroting is daar al op geanticipeerd voor een jaarlijks bedrag van € 500.000.

Geadviseerd besluit

1. Gelezen het raadsvoorstel van 6 november 2020,

Besluit de raad op grond van artikel 169 lid 4 Gemeentewet, in samenhang met artikel 7, van de Financiële verordening gemeente Den Helder het college te berichten dat de raad geen bedenkingen heeft tegen het voorgenomen besluit van het college van burgemeester en wethouders om:

1. Een viertal leningen bij de BNG voor een bedrag van € 46 miljoen vervroegd af te lossen tegen betaling van boeterente (Berekend bedrag boeterente circa € 15 miljoen; het definitieve bedrag is afhankelijk is van de dagstand van de rente).
 2. De boeterente te activeren en in overeenstemming met artikel 64 lid 5 van het Bbv, af te schrijven in 20 jaar.
 3. Nieuwe (her)financiering in de vorm van leningen bij de BNG aan te trekken conform de liquiditeitsbehoefte tot en met 2022 voor een totaalbedrag van € 154 miljoen.
-

Raadsvoorstel:

Aanleiding en context

De gemeente heeft de afgelopen jaren veel leningen (gedeeltelijk) afgelost. Daarvoor in de plaats zijn geen nieuwe leningen meer aangetrokken. De gemeente verricht wel de nodige investeringen en gaat daar ook mee door, zowel bij de gemeente zelf als in de vorm van investeringsbedragen voor Port of Den Helder. Zo investeren we in rioolvervanging, vernieuwing van wegen in het kader van Nieuw Perspectief, investeringen in Julianadorp, een nieuw gemeentehuis, de openbare ruimte bij Port of Den Helder etc. etc. Ook zijn we bezig met de herfinanciering van Willemsoord. Nu komt het moment in zicht dat nieuwe financieringsmiddelen moeten worden aangetrokken. De situatie op de kapitaalmarkt is op dit moment ook zodanig dat het aantrekkelijk is om de lage renteniveaus voor de komende jaren te garanderen. Daarbij is het voor de gemeente een uitgelezen kans om naast het aantrekken van de benodigde nieuwe financieringsmiddelen ook de bestaande leningenportefeuille van de gemeente door te lichten en de mogelijkheden van herfinanciering van hoog rentende leningen te bezien. Dat betekent wel boeterente, maar ook zekerheid dat de lage rente voor jaren wordt vastgelegd.

Doelen en resultaten

Het vervroegd aflossen van een aantal leningen bij de BNG levert op korte termijn een aanzienlijk lagere financieringslast op en geeft extra ruimte in de gemeentelijke (exploitatie)begroting. In de begroting 2021 is al rekening gehouden met een besparing van € 500.000. In 2027 moeten twee leningen met een relatief hoog percentage worden afgelost. Dat willen we nu ook naar voren halen. Doordat in 2027 die leningen afgelost zouden worden, wordt het voordelige effect dan minder. Om de effecten van de rente op de exploitatie van de gemeente de komende jaren zoveel mogelijk te egaliseren wordt voorgesteld om de vrijval boven de € 500.000 aan een nieuw in te stellen rente-egaliseringsreserve toe te voegen, waar dan wanneer in de toekomst het voordelige effect wegvalt een bijdrage uit gehaald kan worden.

Op deze manier kan de gemeentelijke financieringsbehoefte voor langere termijn op een zeer laag percentage worden vastgelegd. Het is onduidelijk hoe lang de huidige extreem lage rente blijft gelden. Daarom is het zaak de financiering nu in te vullen.

Kaders en omstandigheden

Wettelijke kaders voor het aangaan van financiering en herfinanciering staan in de Wet financiering decentrale overheden, Besluit leningvoorwaarden decentrale overheden, Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden en de financiële verordening en het Treasurystatuut van de gemeente. Twee belangrijke elementen uit de regelgeving zijn:

- Kasgeldlimiet: de gemeente mag maar in beperkte mate de externe financiering doen door de kortlopende leningen. Dit is om het risico van stijgende rente te voorkomen;
- Renterisiconorm: de gemeente mag niet meer dan 20% per jaar aflossen van het totaal aan langlopende leningen. Ook dit is om het effect van stijgende rente te beperken.

Argumenten en alternatieven

Er spelen twee belangrijke aspecten bij deze herziening van de gemeentelijke leningenportefeuille:

1. Herfinanciering bestaande leningen.

In de komende jaren loopt een aantal in het verleden afgesloten hoogrentende (fixe (aflossingsvrije)) leningen af. Door de gunstige ontwikkeling van rentetarieven op de geld- en kapitaalmarkt in de afgelopen periode is het te overwegen om deze leningen vervroegd af te lossen en deze, inclusief de verschuldigde boeterente, opnieuw te financieren. Dit heeft bij het huidige renteniveau vanaf 2020 een gunstig effect op de gemeentelijke begroting. Voorwaarde van de bank is dat eventuele boeterente bij

herfinanciering in een afzonderlijke lening moet worden ondergebracht en niet mag worden meegefinancierd in de nieuwe hoofdsom van de (her)gefinancierde lening.

De bestaande leningenportefeuille bestaat uit een aantal zogeheten lineaire-, annuïtaire- en fixe leningen die zijn afgesloten bij de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) en de Nederlandse Waterschap bank (NWB). Omdat vervroegde aflossing van de leningen van de NWB niet mogelijk is, blijven deze vooralsnog buiten beschouwing. Het vervroegd aflossen van BNG-leningen is contractueel ook uitgesloten, maar de BNG is bereid om tegen betaling van boeterente mee te werken aan de herfinanciering ervan. Vooralsnog komt € 46 miljoen aan bestaande BNG-leningen (Fixe, lineair) in aanmerking voor vervroegde aflossing.

Boeterente (Agio)

Om voor vervroegde aflossing in aanmerking te komen dient aan de BNG een compensatie voor gedeferde rente te worden vergoed, het zogenaamde agio ofwel de boeterente, zie Tabel 1. Deze bedraagt volgens de huidige berekeningen ruim € 15,7 miljoen. Volgens het Bbv mag deze rente worden geactiveerd en afgeschreven omdat het voordelige effect zich over meerdere jaren voordoet.

2. Nieuwe (project)financiering.

Naast de kosten van herfinanciering van de bestaande leningen (€ 61,7 miljoen incl. boeterente) in 2020 is ook voor de financiering van de lopende en geplande investeringen incl. herfinanciering van Willemsoord BV en de lopende zaken in 2020 een aanvullend bedrag van € 62,4 miljoen nodig. Dit loopt op tot een totale leningbehoefte van € 154 miljoen in 2022; zie tabel 3.

Een alternatief is niet te anticiperen op de verwachte financieringsbehoefte en gewoon per jaar te financieren wanneer de liquiditeitspositie dat acuut maakt. Gezien de stand van de kapitaalmarkt lijkt dat een risicovollere benadering.

Bestuurlijke vernieuwing

Niet van toepassing

Duurzaamheid

Niet van toepassing

Financiële consequenties

Effecten exploitatie

Uitgaande van een liquiditeitsbehoefte van € 124 miljoen in 2020 oplopend tot 154 miljoen in 2022 zijn de effecten van herfinanciering en het aantrekken van nieuwe leningen op de exploitatie en de solvabiliteit/weerstandsvermogen van de gemeente bekeken. De volgende uitgangspunten zijn hierin meegenomen:

- Omzetten hoogrentende oude leningen (gemiddeld 3,26%) in laagrentende (lineaire, fixe) leningen met diverse looptijden en rentepercentages conform onderstaande indicatieve tabel *);
- Het financieren van de boeterente van ca. € 16 miljoen in een afzonderlijk af te sluiten (lineaire) lening;
- Het voldoen aan de zogeheten renterisiconorm door een spreiding in de aflossing van nieuw af te sluiten leningen in looptijd, soort (lineair, fixe e.d.). Dat betekent dat ook in de toekomst de gemeente elk jaar slechts een klein deel (max. 20%) van haar leningen per jaar mag aflossen om het risico te vermijden geconfronteerd te worden met een hoge rente voor een flink deel van de leningenportefeuille en
- De omvang van de aan te trekken leningen en de looptijd moeten zo goed mogelijk aansluiten op de verwachte financieringsbehoefte.

**) peildatum voor de rentetarieven van de BNG is 7 oktober 2020. De werkelijk te betalen afkooptarieven zullen bij een (stijgende) marktrente lager uitvallen dan in de opgave van de BNG berekend. De jaarlijkse last voor de gemeente worden bij een stijgende rente hoger.*

Herfinanciering van de restschuld van € 46 miljoen, de boeterente ad. ca € 16 miljoen en de financiering van nieuwe projecten ad € ca 62 miljoen, vergt in totaal een te financieren bedrag van € 124 miljoen in 2020 oplopend tot ca € 154 miljoen in 2022. In tabel 3 is een indicatie opgenomen van de af te sluiten leningen.

In de huidige begroting is t.a.v. de (her) te financieren leningen rekening gehouden met een exploitatie(rente)last van € 2.075.000 bij een schuldrestant van € 46 miljoen (excl. boeterente/agio). Wanneer bij de financiering in 2020 van in totaal € 124 miljoen (herfinanciering en projecten) wordt uitgegaan van bovenstaand indicatieve schema levert dit met ingang van 2021 een nieuwe jaarlast op van € 476.000. Er valt dan met ingang van 2021 een bedrag van ruim € 1,6 miljoen aan begrote rentelasten vrij in de exploitatieruimte. Deze trend wordt tot en met 2026 voortgezet. Hierna neemt het voordeel aanzienlijk af door aflossing van een tweetal hoogrentende fixe-leningen van € 32 miljoen, zie Tabel 3. Dit betekent dat vanaf dan het voordelig effect ophoudt. Er wordt naar gestreefd het rentevoordeel uit te smeren in de tijd. Daarom is in de begroting voorgesteld om naast een voordelig rente-effect van € 500.000 in de rekening te houden met het toevoegen van het restant aan een in te stellen egalisatiereserve. Met de huidige renteopgave lijkt het mogelijk om met een groter voordeel rekening te houden; dan kan in de kadernota worden meegenomen.

Overigens is er sprake van een zogeheten weglekeffect. Dat betekent dat wanneer activiteiten worden gefinancierd door de lagere rente die niet vanuit de normale exploitatie worden gedekt, het rentevoordeel daarvan niet ten gunste van de begroting komt. Het belangrijkste voorbeeld hiervan is: de financiering van de investeringen in riolen. Het rentevoordeel hiervan komt ten gunste van de rioolheffing en is weer gunstig om de kosten voor de burgers en dus de rioolheffing te beheersen.

Solvabiliteit

Het aantrekken van nieuw (aanvullend) vreemd vermogen heeft door de lage rentestand een gunstig effect op de gemeentelijke exploitatie. Keerzijde is dat een verhoging van de leningenportefeuille een aanzienlijke toename van het vreemd vermogen betekent, wat mogelijk een nadelig effect heeft op een aantal financiële kengetallen (de solvabiliteitsratio en netto schuldquote) van de gemeentelijke begroting. Deze kengetallen zijn gericht op het blijvend kunnen betalen van de aflossingen en rente. Door de voorgestelde looptijd van de leningen zoveel mogelijk aan te laten sluiten op de looptijd van de investeringen en door het voor lange tijd vastleggen van de lage rente levert een lagere solvabiliteit in de praktijk geen risico's op.

Uitvoering en planning

Nadat de wensen en bedenkingenprocedure van de raad is afgerond worden de vier leningen vervroegd afgelost. Door de gemeente wordt in overleg met de BNG een aantal nieuwe leningen afgesloten die qua spreiding in looptijd en soort (lineair of fixe) aansluiten bij de langjarige liquiditeitsbehoefte van de gemeente. Omdat de rentepercentages waar tegen de leningen worden aangetrokken pas op het laatste moment (moment van afsluiten) bekend zijn en dus ook de effecten, bijvoorbeeld het effect van een hogere rente op het jaarlijks te besparen rentebedrag, wordt de raad over de definitieve leningen en rentepercentages na afsluiten geïnformeerd.

Communicatie

De raad wordt na het afsluiten van de leningen door middel van een RIB geïnformeerd over de uiteindelijke effecten en percentages

Den Helder, 10 november 2020

Burgemeester en Wethouders van Den Helder,

burgemeester
Jeroen Nobel

secretaris
Robert Reus

Raadsvergadering d.d.	
Besluit nummer	2020-063147
Onderwerp	Voorstel over herfinanciering en uitbreiding leningenpakket gemeente Den Helder

De raad van de gemeente Den Helder;

gelezen het raadsvoorstel van het college van burgemeester en wethouders van Den Helder van 10 november 2020,

besluit:

1. Gelezen het raadsvoorstel van 6 november 2020,

Besluit de raad op grond van artikel 169 lid 4 Gemeentewet, in samenhang met artikel 7, van de Financiële verordening gemeente Den Helder het college te berichten dat de raad geen bedenkingen heeft tegen het voorgenomen besluit van het college van burgemeester en wethouders om:

1. Een viertal leningen bij de BNG voor een bedrag van € 46 miljoen vervroegd af te lossen tegen betaling van boeterente (Berekend bedrag boeterente circa € 15 miljoen; het definitieve bedrag is afhankelijk is van de dagstand van de rente).
2. De boeterente te activeren en in overeenstemming met artikel 64 lid 5 van het Bbv, af te schrijven in 20 jaar.
3. Nieuwe (her)financiering in de vorm van leningen bij de BNG aan te trekken conform de liquiditeitsbehoefte tot en met 2022 voor een totaalbedrag van € 154 miljoen.

Aldus besloten in de raadsvergadering van